

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU (OMBUDSMANLIK)

SAYI : 95802452-101.07.04-E.14038

BAŞVURU NO : 2018/1578

KARAR TARİHİ : 08/08/2018

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN :

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ :

BAŞVURUYA KONU İDARE : AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL
HİZMETLER BAKANLIĞI

BAŞVURUNUN KONUSU : Cezaevinde hükümlü bulunan
başvuranın adres kaydı nedeniyle
engelli aylığından faydalanamaması
hakkındadır.

BAŞVURU TARİHİ : 9.2.2018

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından Kurumumuza yönlendirilen başvuruda başvuran %88 engelli sağlık kurulu raporuna sahip olduğunu, 2009 yılından beri cezaevinde olduğunu, 10 yıldan fazla cezasının daha olduğunu, engelli aylığı başvurusuna rağmen hiçbir yardım veya maaş alamadığını, ilgilenmeyen yasal vasi veya adres kaydı gerekçeleriyle sorun yaşadığını, hiçbir geliri olmadığını belirtmekte ve mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Nazilli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı'nın 20/04/2018 tarih ve 2-223 sayılı yazısında özetle;

2.1. Başvuranın Nazilli Cumhuriyet Başsavcılığı aracılığıyla taraflarına yazmış olduğu dilekçeye cevaben yazılan yazılarında Engelli Maaşı başvurusu için izlemesi gereken yol açıkça ifade edilmiş olup, "65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşları İle Engelli ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmeliğin" 5. Maddesi 2. Bölümünde belirtildiği şekliyle "Başvuruların şahsen ve yazılı olması esas olmakla birlikte başvuru işleminin kanuni temsilciler tarafından yapılması halinde mahkemededen alınmış karar örneği, vekil tarafından başvuru yapılması halinde vekâletname örneği başvuru formuna eklenir" dendiği, bu doğrultuda başvuranın konu hakkında detaylıca bilgilendirilerek başvurusunu posta yoluyla yapmasının mümkün olmadığı; bizzat kendisinin veya vasisinin başvuru yapması gerektiğinin anlatıldığı,

2.2. Başvuranın Nazilli Cumhuriyet Başsavcılığının 04/04/2016 tarih ve 8674 sayılı yazıları aracılığıyla yeniden başvuruda bulunduğu, ancak kişinin birincil adres kaydının İlçelerinin sınırları dâhilinde olmaması nedeniyle, yine "65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşları İle Engelli ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmeliğin" 5. Maddesi 1. Bölümünde belirtildiği üzere "2022 sayılı Kanun uyarınca bağlanacak aylıklara ilişkin başvurular, kişilerin adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde kayıtlı ikametgâhının bulunduğu Vakfa yapılır." denmekte olduğu, başvuran bu şekliyle yasal şartları taşımaması nedeniyle, maaş işlemlerinin yapıldığı Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi üzerinde kişiyle ilgili herhangi bir işlem yapılamamakta olduğu, bu durumun kendisine 11/04/2016 tarih ve 677 sayılı yazılarında bir kez daha anlatıldığı,

2.3. Başvuranın Nazilli Cumhuriyet Başsavcılığının 25/05/2016 tarih ve 2016/13320 sayılı yazıları aracılığıyla yeniden başvuruda bulunduğu, öncelikle kişinin Kurumlarında ıslak imzalı başvuru formu gelir sorgu izinlerinin olmaması, Sosyal Yardım Verilerinin Kaydedilmesine ve Paylaşılmasına İlişkin Yönetmelik doğrultusunda, kişi haklarının gizliliği kapsamında sisteme girişinin mümkün olmaması nedeni ile ve ilgi yazı ekinde Nazilli Nüfus Müdürlüğü'nün yazısında da ifade edildiği üzere *kayıtlı bir adresinin bulunmaması ve adresini fiilen yaşadığı cezaevine adres kayıt yönergesinin ilgili maddesi nedeniyle aldırılmaması, vasisinin de bu tarihe kadar Kurumlarına herhangi yazılı bir başvurusunun olmaması* nedeniyle taleple ilgili işlem yapılmadığı ve yine yasal olarak izlemesi gereken yolların kişiye 02/06/2016 tarih ve 923 sayılı yazıda açıkça ifade edildiği, kişinin aynı talebini Başsavcılığın 03/06/2016 tarihli yazısı ekinde yer alan dilekçesinde tekrarladığı ve kendisine aynı şekilde 16/06/2016 tarihinde cevap verildiği,

2.4. Başvuranın Nazilli E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan, Salihli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na nakil olduğu ve Salihli Cumhuriyet Başsavcılığının 31/08/2016 tarihli yazısı aracılığıyla aynı şekilde 2022 Sayılı Yasaya ve ilgili yönetmeliğe uygun olmadığını daha önceki yazılarında da açıkça belirtilmesine karşın yeniden talepte bulunduğu ve kendisine yazılan 26/09/2016 tarih ve 1195 sayılı yazı ile cevap verildiği,

2.5. Başvuranın tekrar aynı talepte bulunduğu ve yasal olarak izlemesi gereken yolların bir kez daha kendisine 10/05/2017 tarih ve 245 sayılı yazı ile izah edildiği,

2.6. Bu süreçten sonra başvuranın yasal vasisi ...'in 11/07/2017 tarihinde başvuran adına Engelli Aylığı Başvurusunda bulunduğu ancak kişinin ikametinin bulunduğu hanenin kişi başı gelirinin 2017 yılı için belirlenen muhtaçlık sınırı olan 423,58_TL.'nin üzerinde olması nedeniyle kişinin Engelli Aylığı Talebinin 2022 Sayılı yasanın 1. ve 2. Maddesi ile "65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve

Kimsesiz Türk Vatandaşları ile Engelli ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmeliğin” 7. ve 11. Maddelerine istinaden *hanenin muhtaç olmaması nedeniyle*, Mütevelli Heyetinin 25/07/2017 tarih ve 2017/34-2-12 sayılı kararı ile reddedildiği, kişiye de 26/09/2017 tarihli yazı ile detaylı bilgi verildiği,

2.7. Başvuranın bu süreçten sonra adresini bulunduğu cezaevine aldırarak bu şekilde başvuru yapmaya çalıştığı, ancak bu talebinin Salihli Nüfus Müdürlüğü tarafından adres kayıt yönergesine aykırı olması nedeniyle reddedildiği, bu süreç dâhilinde başvuranın aynı başvuruları ikincil adresini aldıracağı Salihli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığına da yaptığının görüldüğü,

2.8. Engelli Maaşı talebinin Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü’nün 05/01/2018 tarih ve 2088 sayılı yazıları doğrultusunda yeniden Kurumları tarafından değerlendirmeye alındığı, ancak kişinin hanede iki kişi ikamet ediyor olarak görülmesi, vasisinin 1.311,41TL. Ölüm Eş Aylığı alması ve kişi başı hane gelirinin diğer gelirler katılmadan bu haliyle kişi başı 655,71 TL.’ye tekabül etmesi, 2018 yılı için belirlenen muhtaçlık sınırının 483,64 TL. olması nedeniyle kişinin Engelli Aylığı talebinin yine Mütevelli Heyetinin 30/01/2018/ tarih ve 2018/5-2/2 sayılı kararı ile reddedildiği,

2.9. Kişinin talebinin 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun, 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşları İle Engelli ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmelik, 3294 Sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu Adres Kayıt Sistemi Uygulama Yönergesi kapsamında değerlendirildiği,

2.10. Adres Kayıt Sistemi Uygulama Yönergesinin 7. Maddesi 3. Fıkrasında ifade edildiği şekliyle “Askerlik hizmetinin yapıldığı yer, yatılı okul, çocuk ıslah evi, yetiştirme yurdu, hastane, cezaevi, öğrenci yurdu, huzurevi gibi kişinin geçici olarak kaldığı adresler diğer adres olarak kaydedilir.” denmekte olduğu ve uzun yıllar cezaevinde kalan kişilerin fiilen yaşadıkları yere birincil adreslerini aldıramadıkları,

2.11. 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşları İle Engelli ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmeliğin 5. Maddesi 1. Fıkrasındaki “2022 sayılı Kanun uyarınca bağlanacak aylıklara ilişkin başvurular, kişilerin adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde kayıtlı ikametgâhının bulunduğu Vakfa yapılır.” ibaresi nedeniyle nakil olarak başka ilçedeki cezaevine giden kişinin adresini gittiği yere aldırmadığı, ayrıca yine kişi ikamet etmediği hanenin geliri nedeniyle, muhtaçlık hesaplamasında limit üstünde kalmasından dolayı maaştan yararlanamadığı, Engelli Maaşı ile ilgili tüm işlemlerin “Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi” üzerinden yapılmakta olduğu, adres kaydı olmayan veya adresi başka ilçe sınırları dâhilinde olan bir kişinin başvurusunun, hane dosyası açılması veya talebine yönelik işlem yapılması sistem tarafından kabul edilmediği için mümkün olmadığı,

2.12. Cezaevine giren tutuklu ve hükümlülere ilk etapta zorunlu bir vasi atandığı, 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşları İle Engelli ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmeliğin 5. Maddesi 2. Fıkrasında “Başvuruların şahsen ve yazılı olması esas olmakla birlikte başvuru işleminin kanunî temsilciler tarafından yapılması hâlinde mahkemeden alınmış karar örneği, vekil tarafından başvuru yapılması hâlinde vekâletname örneği başvuru formuna eklenir.” ibaresi nedeniyle, kişi resmi kurum aracılığıyla (cezaevi yönetimi) ve kendisi başvuru yapamadığı, kişinin atanan yasal vasisi ilgilenmediği takdirde başvurusu ilgili hüküm gereği değerlendirilmeye alınmadığı,

3. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün 26/04/2018 tarih ve 50178 sayılı yazısında özetle;

3.1. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun ilgili hükümlerinde yerleşim yerinin “sürekli kalma niyetiyle oturulan yer”, diğer adresin ise “yerleşim yeri dışında kalan adresler” olarak tanımlandığı,

3.2. 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 19 uncu maddesinde “Yerleşim yeri bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir. Bir kimsenin aynı zamanda birden çok yerleşim yeri olamaz.” Hükümünde olduğu,

3.3. Türk Medeni Kanununun 22 nci maddesinin “Bir öğretim kurumuna devam etmek için bir yerde bulunma ya da eğitim, sağlık, bakım veya ceza kurumuna konulma, yeni yerleşim yeri edinme sonucunu doğurmaz.” hükmünden hareketle ne tür yerlerin yerleşim yeri veya diğer adres olarak kayıt altına alınacağı hususunun Adres Kayıt Sistemi Uygulama Yönergesinin 7 nci maddesinin üçüncü fıkrasında ayrıntılı olarak düzenlendiği, söz konusu madde hükümlerinden askerlik hizmetinin yapıldığı yer, yatılı okul, çocuk ıslah evi, yetiştirme yurdu, hastane, cezaevi, öğrenci yurdu, huzurevi gibi kişinin geçici olarak kaldığı adreslerin tereddüde mahal olmadan diğer adres olarak kayıt edileceği aşikâr olduğu, ancak, Türk Medeni Kanununun 20 nci maddesi gereğince herkesin bir yerleşim yeri adresi olması hükmünden hareketle sadece herhangi bir nedenle önceki yerleşim yeri belli olmayan ve henüz yerleşim yeri edinmemiş olan bir kişinin yine aynı madde hükmü çerçevesinde bulunduğu yerin yerleşim yeri kabul edilebildiği, ayrıca, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 50 nci maddesinin beşinci ve altıncı fıkrasında huzurevi, yetiştirme yurdu, cezaevi, öğrenci yurdu gibi yerlerde kalanların adreslerinin ilgili kurum yetkililerince, vesayet altındakilerin ise yerleşim yeri adresleri, bağlı buldukları vesayet makamınca bildirileceği hüküm altına alındığı,

3.4. 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 48nci maddesi dördüncü fıkrasında “Faydalanan kamu hizmetleriyle sınırlı olmak üzere adrese dayalı olarak yürütülen iş ve işlemlerde diğer adres, yerleşim yeri adresi ile aynı hukuki değere sahip olduğu, kurumların yürütecekleri iş ve işlemlerde yerleşim yeri adresi gibi diğer adres bilgilerini de esas alır” hükmünde olduğu,

4. Salihli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nın 02/05/2018 tarih ve 291 sayılı yazısında özetle;

4.1. Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sisteminde yayımlanan; Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü'nün 13.10.2017 tarih ve E.107183 sayılı ‘2022 sayılı Kanun kapsamındaki Aylıklara İlişkin Muhtelif Talepler Hakkında’ konulu duyurusu 2.1.'de, “Tutuklu veya hükümlülerin talepleri Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminde kayıtlı oldukları il veya ilçede bulunan SYD Vakfı tarafından değerlendirilecektir.” ibaresi bulunduğu, söz konusu duyuru kapsamında; ilgilinin talebinin, mernis adresinin bulunduğu Nazilli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına yapması gerektiği hususunda 16.11.2017 tarih ve 2017/643 sayılı yazı ile bilgilendirildiği, ilgilinin talebinin değerlendirilmesi hususunda; Nazilli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına, 18.10.2017 tarih ve 2017/586 sayılı yazı gönderildiği,

4.2. Başvuru konusu çerçevesinde, tutuklu ve hükümlüler arasında uygulama farkı bulunmadığı, tek seferlik yapılan acil yol ve para yardımı talepleri dışında, mernis kayıtlarına göre çalışan Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sisteminin mernis kaydı ilçeleri sınırları dışında olan kişi/kişilerin başvuru yapabilmelerine izin vermediği,

4.3. Tutuklu veya hükümlünün talebi doğrultusunda cezaevi yönetimi aracılığıyla yapılacak resmi talep ile adres değişikliği yapmasının mümkün olup olmadığı hususunda Salihli Cumhuriyet Başsavcılığının 30.04.2018 tarih ve 2018/1737 sayılı yazısında hukuki gerekçenin belirtildiği, söz

konusu yazıda “Engelli maaşları 2022 Sayılı Kanun Kapsamında bağlanmaktadır. Hükümlü Nazilli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığına emekli maaşı için talepte bulunmuş ve Nazilli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığının 16/01/2018 gün ve 64853667/2-49 sayılı kararı ile ret edilmiştir. Ret gerekçesi de 2022 sayılı yasa kapsamında ilgili yönetmeliğin 7. Maddesinin 1. Fıkrasında belirtildiği üzere kişinin kayıtlı olduğu hane geliri baz alınmakta olup kayıtlı olduğu hane gelirinin muhtaçlık sınırının üstünde olmasıdır. Hükümlü talebinin ret edilmesi üzerine Salihli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığına talepte bulunmak istese de mernis adresi Nazilli olduğundan 2022 sayılı Kanun kapsamında farklı ilçedeki Vakfa talepte bulunamamaktadır. Hükümlü Salihli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığına talepte bulunamadığından şikâyetçi olsa da yapılan işlem kanun çerçevesindedir. 2022 sayılı Kanunun 5. maddesi uyarınca bağlanacak aylıklara ilişkin başvurular, kişilerin adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde kayıtlı ikametgâhının bulunduğu Vakfa yapılır. Hükümlünün 2. Adresi Salihli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu olarak güncellenmiş ise de, ceza infaz kurumları mernis adresi olarak güncellenemediğinden Kanunun ilgili maddesine göre hükümlü ... Salihli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığına talepte bulunma hakkına sahip değildir. Hükümlünün adres değişikliği ve engelli maaşı başvurusu vasisi tarafından İlçe Nüfus Müdürlüğünde ve Mernis adresinin olduğu İlçe Sosyal Yardımlaşma Vakfı Başkanlığında yapılabilmektedir. Ancak ceza infaz kurumları mernis adresi olarak kayıt edilememektedir.” hususlarının belirtildiği,

5. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü’nün 07/05/2018 tarih ve 50410 sayılı yazısında özetle;

5.1. Başvuru konusunun engelli aylığına ilişkin iş ve işlemler 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşları ile Engelli ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde yürütülmekte olduğu,

5.2. Söz konusu Yönetmeliğin 5 inci maddesinin birinci fıkrasında "2022 sayılı Kanun uyarınca bağlanacak aylıklara ilişkin başvurular, kişilerin adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde kayıtlı ikametgâhının bulunduğu Vakfa yapılır." hükmünün yer aldığı,

5.3. Başvuran ile ilgili olarak Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi üzerinden yapılan kontrollerde adı geçen Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminde (ADNKS) kayıtlı "... Nazilli/AYDIN adresinde vasisi annesi ... ile kayıtlı olduğunun anlaşıldığı,

5.4. 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 407 nci maddesinde; “Bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkûm olan her ergin kısıtlanır. Cezayı yerine getirmekle görevli makam, böyle bir hükümlünün cezasını çekmeye başladığını, kendisine vasi atanmak üzere hemen yetkili vesayet makamına bildirmekle yükümlüdür.” hükmünün yer aldığı, bu nedenle bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkûm olan kişilere vasi atanması gerektiği, bu kısıtlı kişilerin adres kayıtlarına ilişkin iş ve işlemlerin vasi aracılığıyla yapılmasının uygun olacağı değerlendirildiği,

5.5. Başvurunun engelli aylığının 2022 sayılı Kanun ve ilgili Yönetmeliğin açık hükümleri çerçevesinde değerlendirilerek muhtaç olmama nedeniyle reddedildiği,

6. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü’nün 11/06/2018 tarih ve 82768 sayılı yazısında özetle;

6.1. Ceza infaz kurumunda bulunan tüm hükümlü ve tutuklular tarafından yapılan bütün başvuru ve taleplerin UYAP sisteminde kayıtlı olarak bulunduğu, 2022 sayılı Kanun'un 5'inci maddesinde bağlanacak aylıklara ilişkin başvuruların, kişilerin adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde kayıtlı

ikametgâhının bulunduğu Vakfa yapılmasının gerektiği, hükümlünün ikinci adresinin Salihli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu olarak güncellenmiş ise de, ceza infaz kurumları Mernis adresi olarak güncelleşmediğinden hükümlünün Salihli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığına talepte bulunmadığı,

6.2. Bilindiği üzere; 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 2'nci ve 3'üncü maddelerinde yer alan hükümler uyarınca ceza infaz kurumlarında hiçbir hükümlü ve tutukluyla kötü muamele ve ayrımcılık yapılmasının söz konusu olmadığı, hükümlü ve tutuklular ile ilgili yapılan işlemlerin Kanun, Tüzük ve Yönetmelik hükümleri çerçevesinde ve eşit imkânlarda gerçekleştiği,

6.3. Bahse konu başvuruda geçen iddialara ilişkin olarak, ceza infaz kurumu idaresi ve görevli personelin görevleri yönünden herhangi bir kusur ve ihmalinin bulunmadığı, yapılan işlem ve uygulamaların ilgili mevzuat gereğince yerine getirildiği, Ceza infaz kurumları adreslerinin Mernis adresi olarak kayıt edilemediği, hükümlünün adres değişikliğinin vasisi tarafından ilçe nüfus müdürlüğüne yapılabileceği, hususları ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

7. 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı T.C. Anayasasının;

7. 1.“Cumhuriyetin Nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesinde; “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”

7.2. “Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde; Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

7.3. “Kanun Önünde Eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinde; “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.... Çocuklar, yaşlılar, özürsüzlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılamaz.”

7.4.“Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında; “Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idaresinin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”

8. Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmenin; “Genel Yükümlülükler” başlıklı 4 üncü maddesinde; "1. Taraf Devletler engelliliğe dayalı herhangi bir ayrımcılığa izin vermeksizin tüm engellilerin insan hak ve temel özgürlüklerinin eksiksiz olarak yaşama geçirilmesini sağlamak ve engellilerin hak ve özgürlüklerini güçlendirmekle yükümlüdür. Bu amaç doğrultusunda Taraf Devletler; (a) Bu Sözleşme'de tanınan hakların uygulanması için gerekli tüm yasal, idari ve diğer tedbirleri almayı ... (b) Yürürlükte mevcut, engelliler aleyhinde ayrımcılık teşkil eden yasalar, düzenlemeler, gelenekler ve uygulamaları değiştirmek veya ortadan kaldırmak için gerekli olan, yasama faaliyetleri dahil uygun tüm tedbirleri almayı; ... taahhüt eder.”

9. 14/6/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun “Kurumun görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Kurum, idarenin işleyişiyle ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet

anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.”

10. 01/7/1976 Tarih ve 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz Ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun’un 2inci maddesinde (Değişik: 12/7/2013-6495/73 md.); “65 Yaşını doldurmamış olmasının yanı sıra;...b)İlgili mevzuatı çerçevesinde alınacak sağlık kurulu raporu ile engelli olduklarını kanıtlayan, 18 yaşını dolduran ve talebine rağmen Türkiye İş Kurumu tarafından işe yerleştirilememiş olan Türk vatandaşlarından; sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birinden her ne nam altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlananlar ile uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışanlar veya nafaka bağlanmış ya da nafaka bağlanması mümkün olanlar hariç olmak üzere, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından muhtaç olduğuna karar verilenlere muhtaçlık hâli devam ettiği müddetçe (3.240) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımından bulunacak tutarda, aylık bağlanır.

Birinci fıkranın (a) ve (b) bentleri kapsamına giren engellilerden veya ikinci fıkra gereğince aylık bağlanacak engelli yakınlarından, her ne nam altında olursa olsun her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle, hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı, 16 yaşından büyükler için belirlenmiş olan asgari ücretin aylık net tutarının 1/3’ünden fazla olanlar ile aynı tutardan fazla gelir sağlaması mümkün olan kimseler muhtaç kabul edilemez ve kendilerine aylık bağlanamaz. **(Ek cümle: 20/2/2014-6525/12 md.)** Ayrıca, 2828 sayılı Kanun hükümlerine göre harçlık ödenenler de muhtaç olarak kabul edilemez ve kendilerine bu Kanun hükümlerine göre aylık bağlanamaz.”

11. 22/11/2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun;

11.1. 19 uncu maddesinde; “Yerleşim yeri bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir. Bir kimsenin aynı zamanda birden çok yerleşim yeri olamaz.”

11.2. “Özgürlüğü bağlayıcı ceza” başlıklı 407 nci maddesinde; “Bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkûm olan her ergin kısıtlanır. Cezayı yerine getirmekle görevli makam, böyle bir hükümlünün cezasını çekmeye başladığını, kendisine vasi atanmak üzere hemen yetkili vesayet makamına bildirmekle yükümlüdür.”

12. 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun;

12.1. “Tanımlar” başlıklı 3üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde; “Adres: Herhangi bir toprak parçası veya binanın coğrafi konumu ve işlevi açısından tanımlanmasını, (ı) bendinde; “Diğer adres: Yerleşim yeri adresi dışında kalan yerleri,” (ee) bendinde; “Yerleşim yeri adresi: Sürekli kalma niyetiyle oturulan yeri”, ifade eder,

12.2. “Adres bilgilerinin tutulması ve adres standardı” başlıklı 48inci maddesinin dördüncü fıkrasında (Değişik: 19/10/2017-7039/12 md.); “Faydalanılan kamu hizmetleriyle sınırlı olmak üzere adrese dayalı olarak yürütülen iş ve işlemlerde diğer adres, yerleşim yeri adresi ile aynı hukuki değere sahiptir. Kurumlar yürütecekleri iş ve işlemlerde yerleşim yeri adresi gibi diğer adres bilgilerini de esas alır.”

12.3 “Bildirim yükümlülüğü ve süresi” başlıklı 50inci maddesinin (Değişik: 19/10/2017-7039/13 md.) beşinci fıkrasında; “Çocukların ve kısıtlıların adresleri veli, vasi, kayyım, bunların bulunmaması hâlinde, çocuğun büyük ana, büyük baba, ergin olan kardeşleri veya çocuğu yanında bulunduranlar tarafından bildirilir.”

13. “65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşları İle Engelli ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmeliğin”;

13.1. “Tanımlar” başlıklı 4üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde; “2022 modülü: Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Bilgi Sistemindeki 2022 sayılı Kanuna ilişkin iş ve işlemlerin yürütüldüğü modülü,... ifade eder.”

13.2. “Başvuru ve ön inceleme” başlıklı 5inci maddesinin birinci fıkrasında; “2022 sayılı Kanun uyarınca bağlanacak aylıklara ilişkin başvurular, kişilerin adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde kayıtlı ikametgâhının bulunduğu Vakfa yapılır.”; **ikinci fıkrasında;** “Başvuruların şahsen ve yazılı olması esas olmakla birlikte başvuru işleminin kanunî temsilciler tarafından yapılması hâlinde mahkemeden alınmış karar örneği, vekil tarafından başvuru yapılması hâlinde vekâletname örneği başvuru formuna eklenir.”; **üçüncü fıkrasında** “2022 sayılı Kanun uyarınca bağlanacak aylıklara ilişkin olarak Vakıflar tarafından yapılacak tüm iş ve işlemler sistem üzerinden 2022 modülü kullanılarak gerçekleştirilir.”

14. Adres Kayıt Sistemi Uygulama Yönergesi’nin 7inci maddesinin üçüncü fıkrasında; “Askerlik hizmetinin yapıldığı yer, yatılı okul, çocuk ıslah evi, yetiştirme yurdu, hastane, cezaevi, öğrenci yurdu, huzurevi gibi kişinin geçici olarak kaldığı adresler diğer adres olarak kaydedilir.” düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ CELİLE ÖZLEM TUNÇAK’IN KAMU BAŞ DENETÇİSİNE ÖNERİSİ

15. Başvuranın iddiaları, idarenin konu ile ilgili açıklamaları, ilgili mevzuat ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirilerek hazırlanan “Tavsiye Kararı Önerisi” Kamu Başdenetçisine sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

16. Başvuran %88 engelli sağlık kurulu raporuna sahip olduğunu, 2009 yılından beri cezaevinde olduğunu, 10 yıldan fazla cezasının daha olduğunu, engelli aylığı başvurusuna rağmen hiçbir yardım veya maaş alamadığını, ilgilenmeyen yasal vasi veya adres kaydı gerekçeleriyle sorun yaşadığını, hiçbir geliri olmadığını belirtmekte ve mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

17. Başvuran %88 sürekli sağlık kurulu raporuna sahip olup, Aydın 2.Ağır Ceza Mahkemesinin 2016/9 karar sayılı ilamı ile 30 yıl 64 ay 15 gün hapis cezasına hükümlüdür ve 14/11/2025 tarihinde şartlı tahliye edilecektir. Öncelikle Nazilli E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan başvuran, 2016 yılında Salihli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’na nakil olmuştur ve halen aynı cezaevinde bulunmaktadır.

18. Başvuran, 2014 yılı itibarıyla müteaddit defa engelli aylığı başvurusunda bulunmak amacıyla farklı Kurumlara dilekçeler vermiştir. Söz konusu dilekçelerinde başvuran, zorunlu vasinin kendisiyle ilgilenmediğini, adres kaydı nedeniyle mağdur olduğunu ve engelli aylığı hakkından faydalanamadığını ifade etmiştir. Başvuranın ilk başvuruları, Nazilli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından başvurunun vasi tarafından adresinin kayıtlı olduğu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı’na yapılması gerektiği ve adresinin kapalı gözüktüğü nedenleri ile reddedilmiştir. Başvuran bulunduğu cezaevinin adresini mernis adresi olarak kaydettirmek amacıyla Nazilli Nüfus Müdürlüğü’ne başvuruda bulunmuştur ancak ilgili mevzuat gereği cezaevi adresi “diğer adres” olarak kaydedildiğinden ve adres değişikliğin yapılması için Nüfus Müdürlüğüne vasinin başvurusu gerektiği gerekçesi ile başvuranın birinci adres kaydı cezaevi olarak yapılamamıştır. Başvuran, akabinde vasinin ilgisizliği nedeniyle vasi değişikliği talep etmiştir. Süreç içerisinde kişi engelli aylığı başvurularına devam etmiş ancak başvurular yine vasi tarafından yapılmadıkları gerekçesi ile reddedilmiştir.

Başvuranın vasisi 03/05/2017 tarihinde Nazilli 1.Sulh Hukuk Mahkemesinin kararı ile değiştirilmiş ve annesi vasi olarak atanmıştır. Vasinin 12/07/2017 tarihli engelli aylığı başvurusu neticesinde, başvuranın yerleşim yeri adresi olması nedeniyle annesinin adresinde Nazilli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından sosyal inceleme yapılmıştır. Kişinin eşinden ölüm aylığı alması ve adreste iki kişi gözüktüyor olmaları nedeniyle sosyal inceleme sonucunda haneye giren kişi başı muhtaçlık sınırının üzerinde olduğu için ilgili mevzuat çerçevesinde engelli aylığı başvurusu bir kez daha reddedilmiştir. Başvuran bulunduğu Salihli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunu yerleşim yeri olarak kaydettirmek amacıyla adı geçen Kurum Müdürlüğünün yazısı ile Salihli İlçe Nüfus Müdürlüğü'ne başvurmuş ancak söz konusu adres ilgili mevzuat gereği "diğer adres" olarak 29/06/2017 tarihinde tescil edilmiştir. Daha sonra başvuran Salihli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na başvuruda bulunmuş olup, mernis adresi Nazilli'de gözükmemesi nedeniyle Vakıf tarafından talep reddedilerek başvuran Nazilli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na yönlendirilmiştir. Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü'nün 05/01/2018 tarihli yazısı üzerine başvuranın talebi Nazilli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından bir kez daha değerlendirilmiş ve sosyal inceleme yapılmış olup, hane geliri muhtaçlık sınırının üzerinde çıktığı için 30/01/2018 tarihli Mütevelli Heyeti kararı ile talep bir kez daha reddedilmiştir.

19. 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşları İle Engelli ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmelik gereğince 2022 Sayılı Kanun uyarınca bağlanacak aylıklara ilişkin başvuruların, kişilerin adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde kayıtlı ikametgâhının bulunduğu Vakfa yapılması gerekmekte olup, Vakıflar tarafından yapılacak tüm iş ve işlemler sistem üzerinden 2022 modülü kullanılarak gerçekleştirilmektedir. 2022 modülü ise, Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Bilgi Sistemindeki 2022 sayılı Kanuna ilişkin iş ve işlemlerin yürütüldüğü modül olup, adres bilgileri Mernis üzerinden alınmaktadır. Mernis bilgilerinden ise yerleşim yeri adresi çekilebilmekte; diğer adres bilgileri çekilememektedir. Somut olayda, başvuran, 1 yıldan fazla özgürlüğünü bağlayıcı bir cezaya mahkûm olduğu için kısıtlanmış ve kendisine Medeni Kanun çerçevesinde vasi atanmıştır. Başvuranın yerleşim adresi ise, aynı zamanda vasisi olan annesinin adresi olup, Nazilli'dedir. Dolayısıyla engelli aylığı başvurusunun vasi tarafından Nazilli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na yapılması gerekmiştir. 11/07/2017 tarihli mezkûr başvuru üzerine, Vakıf tarafından gerekli inceleme yapılmış ancak hanede kişi başına düşen gelir muhtaçlık sınırının üzerinde olduğundan mevzuat gereği başvurana engelli aylığı bağlanması mümkün olmamıştır. Mevcut durumda Salihli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda hükümlü bulunan başvuranın Salihli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na başvuruda bulunabilmesi için öncelikle yerleşim yeri adresini Salihli olarak güncellemesi gerekmektedir. Bu başvuruyu da 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu gereği ancak kendisi adına vasi gerçekleştirebilmektedir. Bu noktada bahse konu mağduriyetin giderilmesi amacıyla ilgili tüm İdareler ile birçok defa görüşme gerçekleştirilmiş olup, tüm yetkililerin mağduriyeti en hızlı şekilde çözebilmek adına büyük gayret sarf ettikleri gözlemlenmiştir. En hızlı çözüm yolunun başvuranın vasisinin adres değişikliği için başvuru yapması olması nedeniyle cezaevi yönetimi tarafından vasiye çok defa ulaşılmaya çalışılmış, ulaşıldığında da kendisine gerekli bilgi aktarılmış ancak vasi herhangi bir başvuruda bulunmamıştır. Daha sonra süreç içerisinde başvuranın vasisinin değiştirildiği öğrenilmiş, bir süre de yönetim tarafından yeni varise ulaşılmaya çalışılmış ancak beyan edilen telefon yanlış olduğundan bahse konu kişiye de ulaşmak mümkün olmamıştır. Başvuranın yaşadığı mağduriyetin, yerleşim yeri adresinin vasisi ile aynı adreste gözükmemesinden ve yapılan sosyal inceleme neticesinde haneye giren gelirin muhtaçlık sınırının üzerinde olması nedeniyle mevzuat gereği engelli aylığından faydalanamamasından kaynaklı olduğu anlaşılmış olup, yıllardır cezaevinde bulunan ve hiçbir geliri olmayan bir kişinin, "sürekli kalma niyetiyle oturlan yer" olarak tanımlanan yerleşim yeri adresi

kaydı nedeniyle bahse konu haktan faydalanamaması hakkaniyete aykırı gözükmektedir. Bu süreçte başvuranın vasilerinin ilgisiz oldukları, bu nedenle kendisinin mağdur olduğuna ilişkin iddialarının doğru olduğu gözlemlenmiş olup, kendisinden kaynaklanmayan bir durum nedeniyle engelli aylığından faydalanamamasının hakkaniyete aykırı olduğu değerlendirilmiştir.

20. Kurumumuzca yapılan değerlendirme neticesinde; idarelerin tarafımıza vermiş oldukları cevabi yazılardan, başvuranın engelli aylığı başvurusunun değerlendirilmesi yapılırken öncelikle başvurunun vasi tarafından yapılmasının talep edilmesinin, daha sonra vasinin başvurusu üzerine yerleşim yeri adresinde yapılan sosyal incelemenin sonucunda hanede kişi başı gelirin muhtaçlık sınırının üzerinden çıkması nedeniyle başvurunun reddedilmesinin, cezaevi adresinin vasi tarafından başvuru bulunmadığı için yerleşim yeri olarak kaydedilememesinin ve “diğer adres” olarak tescil edilmesinin tüm ilgili mevzuat çerçevesinde hukuka uygun olduğu, ancak başvuranın talebinin yerine getirilememesindeki engellerden birisinin engelli aylığı bağlanmasına ilişkin tüm işlemlerin “Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi” üzerinden yapılmasından ve söz konusu sistemin ise Mernis verileri üzerinden çalışmasından kaynaklandığı, zira Mernis kayıtlarına göre başvuru yapılan Vakfın görev sınırları dışında olan kişi/kişilerin başvuru yapabilmelerine izin verilmediği ve *Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi ile Mernis üzerinden sadece “yerleşim yeri adresi” bilgisinin çekilebildiği, Sistemin “diğer adres” bilgisinin çekilmesine izin vermediği*, oysa ki 5490 sayılı **Nüfus Hizmetleri Kanununda** “diğer adres” tanımının yapıldığı, buna göre diğer adresin *yerleşim yeri adresi dışında kalan yerleri ifade ettiği*, aynı Kanunda “**Faydalanılan kamu hizmetleriyle sınırlı olmak üzere adrese dayalı olarak yürütülen iş ve işlemlerde diğer adres, yerleşim yeri adresi ile aynı hukuki değere sahiptir. Kurumlar yürütecekleri iş ve işlemlerde yerleşim yeri adresi gibi diğer adres bilgilerini de esas alır.**” hükmünün yer aldığı, dolayısıyla söz konusu hüküm gereğince diğer adres bilgisinin de Vakıflara başvuruda esas alınmasının gerektiği, kaldı ki yıllarca cezaevinde bulunan bir kişinin başvurusu değerlendirilirken tanımı gereği sürekli kalma niyetiyle oturlan yeri ifade eden yerleşim yeri adresinin dikkate alınmasının hakkaniyete aykırı olduğu, buradaki sorunun “Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi” üzerinden hukuki olarak yerleşim yeri adresi ile aynı değere sahip diğer adres bilgisinin çekilememesinden kaynaklandığının anlaşıldığı, dolayısıyla da bu eksikliğin giderilmesinin bir zorunluluk olduğu, vasinin ilgilenmemesi nedeniyle başvuran ve benzer durumunda birçok kısıtlı kişinin benzer mağduriyetler yaşayabileceklerinin aşikâr olduğu, mezkûr tespitler çerçevesinde başvuranın engelli aylığından faydalanamamasının hukuka ve hakkaniyete aykırı olduğu değerlendirilmektedir.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

21. İyi yönetim ilkelerine, 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi yönetim ilkeleri" başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiştir. Başvuruya konu İdarenin, şikâyetçiye zamanında cevap verdiği, işlemin gerekçesine yer verdiği ve başvurusunun değerlendirilebilmesi için nereye ve nasıl başvurması gerektiği hakkında bilgi verdiği ancak hangi sürede hangi mercilere başvurabileceğini göstermediği bu nedenle “karara karşı başvuru yollarınının gösterilmesi” ilkesine uymadığı anlaşılmış olup, İdareden bundan böyle bu ilkeye de uyması beklenmektedir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

22. 6328 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının başvurana tebliğ tarihinden itibaren, ilgili idarenin işlemine karşı (varsa) dava açma süresinden kalan süre kaldığı yerden işlemeye devam edecek olup Ankara İdare Mahkemesinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Yukarıda açıklanan gerekçe ve dosya kapsamına göre **başvurunun KABULÜNE**,

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına yapılan başvurularda gerekli durumlarda “diğer adres” bilgilerinin de dikkate alınabilmesini teminen Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sisteminin geliştirilerek gerekli güncellemenin yapılması hususunda **AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA**,

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca; **AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI** tarafından bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Kararın başvurana ve **AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA tebliğine**,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi